

Majone Steketee
Roos de Wildt

Onderzoek naar de proeftuinen kind- en gezinsbescherming

Utrecht, 20-8-2024

Onderzoek naar de proeftuinen kind- en gezinsbescherming

De maatschappelijk opgave van de proeftuinen toekomstscenario kind- en gezinsbescherming betreft het bieden van tijdige passende samenhangende hulp en bescherming aan kinderen en volwassenen die te maken hebben met een (acute of structurele) bedreiging van een gezonde en veilige thuissituatie, om deze bedreiging in een zo vroeg mogelijk stadium weg te nemen dan wel om te voorkomen dat de situatie blijft voortduren of verergert. Hierbij wordt samen met de betrokken kinderen en/of volwassenen een analyse gemaakt van wat er aan de hand is en wie wat nodig heeft. De benodigde hulp en ondersteuning wordt zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

Vanuit het meerjarig programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming worden er meerdere onderzoeken uitgezet om zicht te krijgen op zowel het proces van de proeftuinen als op het maatschappelijk rendement. In deze notitie is in kaart gebracht welke onderzoeken vanuit het Verwey-Jonker Instituut lopen naar de proeftuinen kind- en gezinsbescherming en welke maatschappelijk opbrengst de verschillende onderzoeken inzichtelijk maken.

Deze notitie is vooral bedoeld als eerste aanzet om voor het gehele onderzoeksprogramma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming inzichtelijk te maken hoe de verschillende onderzoeken zich tot elkaar verhouden en wat de verschillende onderzoeken op welk niveau opleveren.

Onderzoeksprogramma *'Effectief beschermen van kinderen en volwassenen'*

Het onderzoeksprogramma *'Effectief beschermen van kinderen en volwassenen'* vanuit het Verwey-Jonker Instituut, de Erasmus School of Social and Behavioural Science en de Hogeschool Rotterdam bestaat uit drie verschillende onderdelen met elk een eigen onderzoeksvraag en methodiek.

Ten eerste een actieonderzoek naar hoe in de proeftuinen het integraal systeemgericht werken voor gezinnen en volwassenen die te maken krijgen met een onveilige thuissituatie gerealiseerd wordt. Hierbij wordt gekeken naar hoe een gezamenlijke integrale verklarende analyses tot stand komt en welke vorm van integrale systeemgerichte werkwijze gerealiseerd wordt? Het actieonderzoek draagt bij aan de ontwikkeling van alle betrokken professional en levert kennis op die in de praktijk meteen kan worden toegepast.

Het tweede deelonderzoek richt op de vraag wat de (integrale systeemgerichte) aanpak daadwerkelijk oplevert voor de partners/gezinnen en de gezinsleden zelf. Door middel van een cohortstudie worden de gezinnen en relaties waar sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld daadwerkelijk gevolgd in de tijd. Onderzocht wordt of er sprake is van een toename van veiligheid, betere (opvoedings)omstandigheden en of dit bijdraagt aan het verbeteren van het welzijn van de partners/ouders en kinderen. Met andere woorden hoe effectief zijn we in het stoppen van geweld binnen familiale relaties. En daarmee in het beschermen van deze kinderen die te maken hebben met een onveilige thuissituatie?

De derde studie richt op de vraag: Hoe kunnen we de cirkel van intergenerationele overdracht doorbreken? Veelal zien we alleen die kinderen als volwassen terug in de jeugdzorg als het mis is gegaan, de kinderen waarmee het goed gaat zien we niet meer terug. Terwijl inzicht waarom zij wel in staat zijn om deze cirkel te doorbreken handvatten kan bieden voor de interventies die wenselijk zijn. Hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan de veerkracht van de kinderen. Doel van de studie is om inzicht te krijgen in hoe kinderen die te maken hebben met een onveilige thuissituatie veerkracht ontwikkelen.

Doel van het onderzoeksprogramma is om vanuit 360 graden perspectief zicht te krijgen op het functioneren van de proeftuinen door interviews te doen met professionals, cliëntensysteem, betrokkenen en bestuurders.

Het Onderzoeksprogramma 'Effectief beschermen van kinderen en volwassenen'

Actieonderzoek	Cohortstudie	Longitudinale studie
<p><i>Fase 1: Een goed fundament: een beschrijving van de werkwijze per pilot.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Documentenanalyse • Interviews <p>(Alle 12 de proeftuinen)</p> <p><i>Fase 2: Experimenteren en beproeven</i></p> <p>In elke pilot wordt de casuïstiekbespreking van tien clientsystemen gevolgd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Participerende observaties • Documentanalyse • Interviews professionals • Eventueel interview cliënten <p>(8 proeftuinen)</p> <p><i>Fase 3: klantreizen</i></p> <p>Een klantreis is een weergave van het hulpverleningsproces wat de werkzame elementen zijn geweest om zijn of haar doel te bereiken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interviews cliënten • Reflectiesessies professionals <p>(8 proeftuinen)</p> <p><i>Fase 4: De dagelijkse praktijk in zicht</i></p> <p>Dagboekmethode om te onderzoeken hoe jongeren omgaan met nare gebeurtenissen en wat werkt. (Alle 12 de proeftuinen)</p>	<p>In de cohortstudie wordt nagegaan in gezinnen/huishoudens waar sprake is van onveiligheid of de aanpak helpt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Om het geweld te stoppen of te verminderen • Het welzijn van volwassenen en kinderen toeneemt • De opvoedingsvaardigheden van ouders toeneemt • Welke hulp de gezinsleden hebben ontvangen <p>Er wordt op drie plekken een vragenlijst uitgezet na de aanmelding bij een van de instanties. Volwassenen, ouders en kinderen (vanaf 8 jaar zelf, vanaf 3 jaar door ouders) vullen tweemaal liefst driemaal een vragenlijst in. Bij melding en een jaar later. De vragenlijst wordt uitgezet in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10 Proeftuinen (N=200) • 9 GI's (N=200) • 13 VT-organisaties (N=1300) <p>De uitkomsten kunnen vergeleken worden met de eerdere cohortstudies die uitgevoerd zijn in de Veilig Thuis organisaties en de GI's.</p>	<p><i>Fase 1: Versterken van veerkrachtig functioneren van kinderen</i></p> <p>Aan de vragenlijst van de cohortstudie zijn vragen toegevoegd over beschermende factoren die het veerkrachtig functioneren van kinderen kan versterken. Kinderen vanaf 8 jaar vullen deze vragenlijst in (N=400) Deze worden vergeleken met kinderen uit een jongerenpanel (N=800) die dezelfde vragen invullen over veerkrachtig functioneren en beschermende factoren hierin en hun welzijn.</p> <p><i>Fase 2: De dagelijkse praktijk in zicht</i></p> <p>Dagboekmethode om te onderzoeken hoe jongeren omgaan met nare gebeurtenissen en wat werkt.</p> <p><i>Fase 3: Longitudinale studie</i></p> <p>Gezinnen die in de vorige drie cohortstudies hebben deelgenomen worden opnieuw benaderd om een vragenlijst te beantwoorden om zo de langere termijn gevolgen van het opgroeien in een onveilige situatie in beeld te brengen.</p>

Leersessies zowel per proeftuin als overkoepelende sessies voor alle proeftuinen

Voor het programma toekomstscenario's kind- en gezinsbescherming is van belang om meer inzicht te krijgen wat de proeftuinen opleveren. Deze drie deelonderzoeken leveren de volgende indicatoren voor het maatschappelijk rendement van de proeftuinen op.

Overzicht indicatoren ten aanzien van maatschappelijk rendement vanuit het onderzoek Effectief beschermen van kinderen en volwassenen.

Doelgroep (welke doelgroep wordt bereikt?)		
Structuur en voorwaarden Wat is er geregeld om het proces goed te laten verlopen? (input)	Proces Snel en duurzaam oplossen? (throughput)	Resultaat Is het resultaat bereikt wat werd beoogd? (output en outcome)
<ul style="list-style-type: none"> ● Vakkundigheid <ul style="list-style-type: none"> ○ Houding en bejegening. ○ Kinderen en volwassenen voelen zich gehoord. ● Lerende organisatie <ul style="list-style-type: none"> ○ Continue reflectie. ○ Motivatie gericht. ○ Verbinding praktijk en onderzoek. ● Intersectorale samenwerking <ul style="list-style-type: none"> ○ Gezamenlijke visie. ○ Gezamenlijke afweging over inzet professionals. ○ Sociale netwerk betrokken. ○ Inzet ervaringsdeskundigheid. ○ Verbinding zorg en veiligheid. ● Netwerkdossier <ul style="list-style-type: none"> ○ Afspraken informatie-uitwisseling. ○ Verwerking persoonsgegevens. ● Regionale Veiligheidsteams <ul style="list-style-type: none"> ○ Expertise en bevoegdheden op gebied van veiligheidsvraagstukken. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Transparant <ul style="list-style-type: none"> ○ Gezamenlijke verklarende analyse. ○ Gezamenlijke besluitvorming. ○ Juiste informatie op de juiste tijd. ● Gezinsgericht <ul style="list-style-type: none"> ○ 0-100 jaar. ○ Alle gezinsleden. ● Eenvoudig <ul style="list-style-type: none"> ○ Vaste professional/gezicht. ○ Werken in duo's. ○ Minder overdracht/wisselingen. ○ Outreachend. ● Rechtsbeschermend <ul style="list-style-type: none"> ○ Heldere procedures. ○ Kinderen en ouders weten in welk kader de hulp van toepassing is (vrijwillig/drang/gedwongen). ○ Anderen dan de GI voeren de maatregel uit. ○ Gezinsleden hebben inzage in de stukken (begrijpelijke taal). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Output proces hulpverlening <ul style="list-style-type: none"> ○ Minder kinderen die een kinderschermingsmaatregel opgelegd krijgen of uithuisgeplaatst worden. ○ Geen estafettesamenwerking, (geen rondpompen). ○ Tijdige inzet hulpverlening (vermindering wachtlijsten). ○ Minder meldingen. ● Outcome hulpverlening <ul style="list-style-type: none"> ○ Percentage afname of stoppen geweld bij afronding of follow-up. ○ Ervaren veiligheid betrokken kinderen en volwassenen bij afronding of follow-up. ○ Verbetering welzijn kinderen en volwassenen¹. ○ Tevredenheid kinderen en volwassenen over de ontvangen hulp. ○ Versterkt vertrouwen kinderen en ouders in de kind- en gezinsbescherming. ○ Hulp is gericht op onderliggende problematiek.

¹ Welzijn van volwassenen is gemeten met verschillende vragenlijsten zoals traumaklachten, veiligheidsbeleving, opvoedstress, kwaliteit van leven als ook risicofactoren zoals middelengebruik, financiële situatie. Welzijn van kinderen wordt onder andere gemeten door, PTSS, psychosociale problemen, gehechtheid met de ouders, ervaren onveiligheid.

- Korte lijntjes met lokale wijkteams voor advies en eventuele betrokkenheid.

- Relatie tussen de geboden hulp en verminderen van geweld en verbeteren welzijn volwassenen en kinderen.
- Relatie inzet van juridische maatregelen (zoals kindbeschermingsmaatregel of THV) met afname geweld en verbeteren wel zijn volwassenen en kinderen

Leersessies zowel per proeftuin als overkoepelende sessies voor alle proeftuinen

De leersessies zullen vooral bouwstenen/ kernelementen moeten opleveren die te gebruiken zijn voor de integrale systeemgericht en mensgerichte aanpak. Doel van de leersessies is om door middel van een iteratief proces te analyseren wat de werkzame elementen zijn van de aanpak van de verschillende proeftuinen, zodat deze omgezet kunnen worden in bouwstenen die behulpzaam zijn om een integrale samenwerking te realiseren. Uit het promotieonderzoek van Noteboom (2021) blijkt dat de eerste stap naar integraal werken in de jeugdhulp is het erkennen dat integraal werken complex is. Zij stelt dat integraal werken meer inhoudt dan verschillende expertises bij elkaar zetten en samenwerkingsafspraken tussen organisaties. Een uitkomst van het onderzoek is dat integraal werken een vak apart is. De complexiteit ervan is een aandachtspunt voor gemeentes, opleidingen en organisaties. Professionals kunnen het niet alleen oplossen. Hulpverleners, specialisten en andere partners moeten elkaar bijvoorbeeld goed kunnen vinden. Daarbij is een duidelijke (maar flexibele) verdeling van taken en verantwoordelijkheden nodig. Bovendien moeten zorgverleners beschikken over tijd en de juiste kennis om hulp op maat te realiseren.

Belangrijk is dat er een gezamenlijk visie is op de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de jeugdhulp. Er is geen blauwdruk voor een visie, maar er zijn wel ingrediënten of bouwstenen die gebruikt kunnen worden om een visie te ontwikkelen om de samenwerking tussen de domeinen van jeugdhulp en jeugdbescherming zowel inhoudelijk als organisatorisch van de grond te krijgen of te verbeteren. Bouwstenen kunnen zowel betrekking hebben op de uitvoering van de gezinsgerichte manier van werken of de ambulante inzet van de professional in de jeugdhulp bevorderen, als op de context en randvoorwaarden die de samenwerking tussen verschillende partijen mogelijk maakt. Samenwerking zal vooral vorm moeten krijgen vanuit de inhoud van de geboden zorg. De organisatorische en bestuurlijke voorwaarden moeten daaraan bijdragen maar zijn vooral belangrijk in de randvoorwaardelijke zin. Daarom maken we een onderscheid tussen inhoudelijke bouwstenen die gericht zijn op een inhoudelijke visie, wat nodig is gezien de problematiek die speelt in het gezin en organisatorische voorwaarden voor goede samenwerking.

Overzicht bouwstenen

Inhoudelijke bouwstenen	Organisatorische bouwstenen
<ul style="list-style-type: none"> • Het signaleren en bespreekbaar maken van de problematiek. • Zorgvuldige screening en probleemdefiniëring. • Gezamenlijke analyse met focus op hele gezin in maatschappelijke context. • Opstellen van een flexibel behandelplan, inzet van passende expertise op het juiste moment. • Netwerksamenwerking: elkaar weten te vinden. • Coördinatie van de netwerksamenwerking. • Verwachtingen naar elkaar uitspreken.	<ul style="list-style-type: none"> • Gedeelde visie ten aanzien van de inhoud. • Een inhoudelijke en organisatorische stuurgroep. • Duidelijkheid over wie de opdrachtgever is van het netwerk. • Organisatorisch commitment in de regio of gemeente. • Organisatie bestuurlijke commitment in de regio. • Ook commitment voor ontwikkel- en leerproces. • Lerende organisatie waarin continu ruimte is voor reflectie met professionals om dilemma's te bespreken.

Inhoudelijke bouwsteen 1: Het signaleren en bespreekbaar maken van de problematiek

Voor een goede verbinding tussen het lokale wijkteam en de regionale veiligheidsteams is een goede signalering nodig van de problematiek. Nagedacht moet worden welke instrumenten en methodieken men wil gebruiken om beter te kunnen signaleren zoals de kindcheck of risicokaart ouder-kindrelatie. Daarnaast moet er aandacht zijn voor het bespreekbaar maken van de problemen die signaleerd worden.

Inhoudelijke bouwsteen 2: Zorgvuldige screening en probleemdefiniëring

Een belangrijke bouwsteen is zorgvuldige screening van wat het probleem is in het gezin. Hulpverleners hebben de neiging om snel in te grijpen in een gezin en de acute problemen op te lossen, waardoor weinig tijd wordt besteed aan een analyse van de onderliggende problematiek (Steketee e.a., 2020). Maar ook kan er sprake zijn van handelingsverlegenheid, wanneer achterliggende problematiek niet duidelijk zichtbaar en niet gediagnostiseerd is. De ervaring met multiproblematiek in de werkwijze van MDA++ (Multi Disciplinaire Aanpak - intersectoraal en specialistisch), een samenwerkingsvorm voor intensieve gezinshulp en integrale aanpak van ernstig, acuut en langdurig huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling, laat zien dat zorgvuldige screening op basis van de mogelijke risico- en beschermende factoren in het gezin een noodzakelijk eerste stap is. Dat is een proces dat niet in één casusbespreking geregeld kan worden, maar meerdere bijeenkomsten en gesprekken met de gezinsleden betreft.

Inhoudelijke bouwsteen 3: Gezamenlijke analyse met focus op hele gezin in maatschappelijke context

Vanuit een gezinsgerichte benadering is het nodig om een gezamenlijke analyse te maken van de problemen. Op basis van aanwezige risico- en beschermende factoren kan een afweging worden gemaakt van welke interventies het gezinssysteem het meest zal kunnen profiteren; op welke domeinen (ouder- en gezinsfactoren, ouder-kindrelatie, kindfactoren en omgevingsfactoren), met welke doelen, in welke volgorde, met welk tijdspad en door welke professionals. Samenwerking met betrokken partners in het sociaal domein en het gezin zelf

is daarbij een vanzelfsprekende noodzaak. De probleemanalyse moet niet alleen gericht zijn op de verschillende gezinsleden, maar ook op de verschillende rollen die ouders hebben (zoals ouderschap, partnerrelatie, patiënt-zijn, eventuele mantelzorg) en de ontwikkeling van het kind. Tevens wordt de brede relationele en maatschappelijke context (familie, buurt, school, werk, veiligheid, huisvesting enz.) meegewogen in de manier waarop de totale behandeling vorm krijgt.

Inhoudelijke bouwsteen 4: Opstellen van een flexibel behandelplan, inzet van passende expertise op het juiste moment

Een vierde belangrijke bouwsteen voor de inhoud is dat een flexibel behandelplan wordt gemaakt dat op de ondersteuning van het gezin als geheel en de individuele gezinsleden is toegesneden in gezamenlijke teams die met elkaar reflecteren wat nodig is. Maatwerk bieden is hierbij essentieel: de behandeling wordt aangepast aan de specifieke hulpvraag, omstandigheden en wensen/behoefte van het gezin. Hierin moet tijdens het traject worden opgeschaald of afgeschaald. Dit vraagt om voortdurende gezamenlijk reflecteren wat de cliënt/gezin nodig heeft. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat de hulp blijft aansluiten bij het tempo van de ouders en dat de taak van afstemming tussen betrokken professionals jeugdhulp niet bij ouders ligt. Daarnaast is het van groot belang indicatie-vrije ruimte te hebben én ruimte in de agenda om flexibel inzetbare hulp in te zetten wanneer niet precies duidelijk is wat er nodig is, er geen passend aanbod gevonden is en/of bij de overbrugging van wachttijden. Daarbij is het van belang zich te richten op alle gezinsleden, niet alleen de gezinsleden met de zwaarste problematiek. In de pilots in de regio Haaglanden werden kinderen zonder hulpvraag soms vergeten in het traject en bleken later toch problematiek te ontwikkelen.

Inhoudelijke bouwsteen 5: Netwerksamenwerking: elkaar weten te vinden

Onderzoek laat zien dat een belangrijke bouwsteen voor gezinsgerichte behandeling is dat betrokken hulpverleners vanuit de verschillende instellingen ook daadwerkelijk samenwerken als een netwerk rondom het gezin (Stolper, 2022, 2021). In een gezamenlijk multidisciplinair overleg met alle betrokken behandelaren wordt voortdurend naar een hulpverleningscontext gestreefd waarin vanuit een gezamenlijke visie de deelbehandelingen vormgegeven en op elkaar afgestemd worden. Waar passend wordt er gezamenlijk behandeld. Dat betekent dat de betrokken hulpverleners vanuit de jeugdbescherming, de jeugdhulp en sociaal domein regelmatig met elkaar om tafel zitten gedurende het gehele behandeltraject. Dit om de hulp aan ouder en kind(eren) goed op elkaar af te stemmen, om regelmatig af te stemmen over de voortgang van de behandeling en ondersteuning, en te toetsen of de professionals uit de verschillende domeinen nog steeds hetzelfde beeld hebben van wat er nodig is. Door regelmatig met elkaar aan tafel te zitten kan er overeenstemming zijn over de inhoud, kan er afstemming zijn van het tempo van de behandeling en hebben behandelaren een gevoel van controle in complexe problematiek. Dit gevoel maakt dat zij meer aandurven in de behandeling, omdat zij weten dat de andere gezinsleden opgevangen worden. In dergelijke samenwerkingen is te zien dat professionals met verschillende disciplines vanuit verschillende organisaties dan als collega's gaan samenwerken. Hierdoor is expertise laagdrempelig beschikbaar, kunnen creatieve oplossingen voor complexe problemen gevonden worden door de gecombineerde kennis, en wordt het werkplezier van professionals versterkt. Gezamenlijke aanpak zorgt voor afname van handelingsverlegenheid

en er sneller hulp ingezet worden waar dit nodig is. Dit blijkt uit een lopend onderzoek naar de verbinding van jeugdhulp en v-ggz in de regio Haaglanden en een pilot in Amsterdam (Kwakernaak & Koster, 2021). In die laatste pilot maakten gezinnen bijvoorbeeld kennis met hulpverleners van andere organisaties, zonder dat hier een directe aanleiding voor was. Toen later in het proces problematiek ontstond, kwam er geen onbekend gezicht aan de deur, wat hielp in het motiveren voor het accepteren van hulp. Ook uit het onderzoek van AEF komt naar voren dat het van het van belang om écht samen op te trekken, regelmatig af te stemmen over de voortgang van de behandeling en ondersteuning en daarbij te toetsen of de professionals uit verschillende domeinen nog steeds hetzelfde beeld hebben van wat er nodig is. Vaak zijn er rondom een gezin veel verschillende partijen betrokken die niet allemaal deelnemen aan een gezamenlijk team of periodiek overleg. De versterkte samenwerking tussen partijen die aangesloten zijn bij een pilot staat vaak in schril contrast met de samenwerking met partijen die daarbuiten vallen. Het is dan ook van belang om aandacht te hebben voor de verbinding met deze partijen.

Inhoudelijke bouwsteen 6: Coördinatie van de netwerksamenwerking

Uit een (lopend) onderzoek naar pilots rond samenwerking binnen de jeugdhulp in de regio Haaglanden komt naar voren dat het voor gezinnen van belang is dat de netwerksamenwerking gecoördineerd wordt door een voor het gezin bekend persoon. Deze persoon houdt overzicht en procesregie over de ondersteuning en behandeling van het gezin. Hoewel gezinnen het belang vaak inzien van de betrokkenheid van een netwerk aan partners, is het voor hen van belang dat er een vast, vertrouwd aanspreekpunt is. Dit aanspreekpunt kan dan namens de netwerksamenwerking spreken en ‘één verhaal’ vertellen. Zo wordt voorkomen dat het gezin tegenstrijdige of verwarrende signalen krijgt, of meermaals dezelfde vragen krijgt. Een plan op maat vraagt om een uitleg op maat en het is van belang niet het gezinslid met gediagnostiseerde problematiek, maar het gehele gezin hierin mee te nemen. Dit vraagt om duidelijke afspraken voor het opstellen van het plan van aanpak voor gezin: leg van tevoren op individueel niveau vast wie de coördinatie heeft over het proces zoals de gezamenlijke overleggen. Alle betrokkenen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het plan en de uitvoering van hun deel van de aanpak. Het succes of falen van de aanpak is de verantwoordelijkheid van iedereen. De behandeling is pas klaar als deze volgens alle betrokkenen af is.

Inhoudelijke bouwsteen 7: Verwachtingen naar elkaar uitspreken

Professionals in de jeugdhulp en jeugdbescherming werken binnen andere kaders, met andere methodieken en behandelingsdoelstellingen. Er zijn andere richtlijnen en protocollen waarmee gewerkt wordt. Deze verschillen moeten duidelijk zijn en in de casuïstiekbespreking aan de orde komen. Wat kunnen de verschillende professionals betekenen voor de cliënt. Waar ligt ieders expertise ten aanzien van de cliënt waarbij ook van belang is om uit te spreken wat de grenzen zijn van je deskundigheid.

Binnen het gehele proces zal gekeken worden op welke momenten en welke wijze het mogelijk is om gezinnen te betrekken in de probleemdefiniëring en besluitvorming.

Organisatorische bouwstenen

Naast inhoudelijke bouwstenen zijn er ook organisatorische voorwaarden te onderscheiden:

- Inhoudelijke gedeelde visie ten aanzien van de wenselijkheid en noodzaak van de verbinding van lokale team en jeugdhulp en de andere onderdelen van het sociaal domein.
- Een inhoudelijke en organisatorische stuurgroep: belangrijk is dat er een multidisciplinair consortium wordt ingericht waarvan de leden gezamenlijk zorg dragen voor implementeren, bekendmaken, monitoren en bijsturen van de samenwerking/aanpak.
- Duidelijkheid over wie de opdrachtgever is van het netwerk, zodat bij niet functioneren of problemen in de praktijk opgeschaald kan worden. Bijvoorbeeld in de vorm van een stuurgroep die de voortgang kan monitoren en bij stagnatie doorbraken kan forceren.
- Organisatorisch commitment in de regio of gemeente: de noodzaak van een netwerk rondom psychische problematiek in een gezin moet voelbaar zijn voor bestuurders (burgemeesters, wethouders, bestuurders zorg, hulp en uitvoeringsorganisaties) om zich in te zetten voor de verbinding tussen volwassen-ggz en jeugdhulp.
- Organisatie bestuurlijke commitment in de regio: Het is belangrijk dat er inhoudelijk, organisatorisch en financieel commitment is ten aanzien van de kosten van de gezamenlijkheid (bijvoorbeeld projectleider, voorzitter) en per organisatie (dat professionals tijd kunnen inzetten voor extra taken zoals overleg en afstemming). Dit is complex, maar noodzakelijk, gezien de verschillende financieringsstromen die er rondgaan in gezinnen. Een uitdaging hierin is de financiering van de casushouders (coördinator/regisseur) van gezinnen, zeker wanneer zij kortdurend ondersteuning bieden (zie inhoudelijk uitgangspunt 5). Binnen een pilotsetting is er tijdelijk budget. Het is van belang om gedurende de pilots een financieel toekomstplan te maken.
- Ook commitment voor ontwikkel- en leerproces: belangrijk is dat geleerd wordt van de praktijk, daarvoor is het nodig dat een lerend proces onderdeel is van de aanpak. Ontwikkel indicatoren die passen bij het ontwikkelproces om de voortgang te monitoren: indicatoren voor de inrichting (doet iedereen wat afgesproken is), indicatoren gericht op het meten van het resultaat en indicatoren gericht op het effect.
- Lerende organisatie waarin continu ruimte is voor reflectie met professionals om dilemma's te bespreken en het voor professionals mogelijk te maken om op de beoogde manier te werken.

COLOFON

Opdrachtgever: Ministerie van Veiligheid en Justitie

Auteurs: Prof. Dr. M.J. Steketee

Dr. R de Wildt

Uitgave: Verwey-Jonker Instituut

Giessenplein 59 C

3522 KE Utrecht

T (030) 230 07 99

E secr@verwey-jonker.nl

I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:

<http://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-317-9

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, augustus 2024.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.